

Я. С. Кондрух, І. С. Зігунова

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ І ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ ДЛЯ ВЕЛИКИХ ГРУП

У статті розглянуто особливості проведення та розробки екскурсійних маршрутів для великих груп. Акцентовано увагу та подано порядок створення екскурсій. Подано узагальнюючу інформацію про розробку екскурсій, оскільки екскурсійна справа на сьогоднішній день є дуже популярною сферою діяльності.

Ключові слова: екскурсія, екскурсійна діяльність, екскурсовод, екскурсознавство, ознаки та методи.

В статье рассмотрены особенности проведения и разработки экскурсий для больших групп. Акцентировано внимание и представлен порядок создания экскурсий. Подано обобщающую информацию о разработке экскурсий, поскольку экскурсионное дело на сегодняшний день является очень популярной сферой деятельности.

Ключевые слова: экскурсия, экскурсионная деятельность, экскурсовод, экскурсоведение, признаки и методы.

The article considers the features of conducting and developing excursions for large groups. Attention is focused and the order of creation of excursions is given. The general information on development of excursions as the excursion business for today with very popular sphere of activity is given.

Key words: excursion, excursion activity guide, guide study, signs and methods.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день проведення екскурсій для великих груп в місті Суми має право бути. Хоча є явищем епізодичним, адже зібрати велику кількість людей на одному маршруті вдається дуже рідко. Бажаючих впізнати місто є дуже багато, але більша частина туристів віддає

перевагу індивідуальним екскурсіям, або екскурсіям з невеликою кількістю осіб. Найчастіше учасниками екскурсій-масовок є іноземні туристи, які відвідують місто великими групами.

Сучасний туристський ринок потребує нового підходу організації екскурсійної діяльності. Екскурсійні бюро та туроператори, при розробці нових пізнавальних маршрутів, повинні враховувати не лише попит на ринку, але й відштовхуватися наявних місцевих екскурсійних об'єктів. При цьому всі маршрути мають розроблятися на науковій основі з урахуванням вимог сучасної екскурсійної методики [4, с. 280].

Аналіз наукових публікацій свідчить про надмірну кількість робіт присвячених опису та аналізу розвитку екскурсійної справи України. Історія екскурсійної діяльності достатньо досліджена і доволі повно представлена в роботах таких науковців як, В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьоровий, М. М. Олексійко 2004 р., І. М. Чагайда, С. В. Грибанова 2004 р., Г. П. Науменко, В. А Зінченко 2008 р.

Слово «екскурсія» походить від латинського «excursio» – поїздка. З самого початку екскурсія була лише прогулянкою, що мала практичні цілі, наприклад, вихід за місто на пошук і збирання лікарських трав та ін. Саме в такому розумінні тлумачив це слово у 1882 р. у своєму словнику В. Даль: «Екскурсія – прогулянка, вихід на пошук чогось, для збирання трав та ін.» На цей час за поняттям «екскурсія» закріплюються такі характеристики, як цілеспрямованість, тобто відвідування певних місць з конкретною метою, та невіддалений і короткотривалий характер поїздки чи прогулянки.

Екскурсійна справа пройшла великий історичний шлях, перш ніж досягти свого сучасного стану. У різні історичні періоди розвитку нашої країни екскурсії виконували різні завдання. Історія екскурсійної справи в Україні налічує понад 200 років. Вона є органічною частиною історії, культури нашої країни, її історичних етапів. Вона показує, як розвивалася національна самосвідомість, культурний рівень суспільства в той чи інший історичний

період. У зв'язку з цим історію розвитку екскурсійної справи можна розділити на етапи [3, с. 216].

Мета дослідження – провести теоретичний аналіз особливостей проведення та розробки екскурсій для великих груп.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні екскурсія – це процес пізнання людиною навколишнього світу, що передбачає ознайомлення з об'єктами «наживо», тобто в місцях їхнього розташування. При цьому огляд пам'яток відбувається під керівництвом кваліфікованого фахівця – екскурсовода та супроводжується його розповіддю. Процес пізнання на екскурсії підпорядкований завданню розкриття певної теми.

Групи, що здійснюють екскурсійну подорож формуються з числа учасників, які об'єднуються на довільних засадах за спільними інтересами. До складу груп включають тільки тих учасників, які придатні за станом здоров'я для участі у запланованих подорожах.

Екскурсії можна поділити на індивідуальні, вузькогрупові і групові:

1. Індивідуальна програма розрахована на 1 – 3 туристів, відповідно до їх уподобань. Це дорогий пакет, що передбачає особливий підхід до кожного клієнта. Подібний вид екскурсійного туризму дуже популярний в країнах Європи, США, Канаді, Австралії.

2. Вузькогруповий тур являє собою послугу для 3 – 15 екскурсантів. Даний вид програми є найбільш поширеним, оскільки допомагає оптимально розподілити фінансове навантаження, забезпечивши високий рівень сервісу, розміщення, і, в той же час, гарантувати комфортне відвідування визначних пам'яток, послуги гіда.

3. Груповий тур – від 15 і більше осіб. Останнім часом такий вид екскурсійного туризму став поширеним варіантом корпоративних подорожей. Мова йде про виїзд на відпочинок співробітників компанії, школярів, студентів тощо. З точки зору організації, подібні екскурсії

зв'язані з деякими складнощами, оскільки гідю доводиться фіксувати увагу кількох десятків туристів.

Виходячи з цього до великих груп можна віднести, якщо група перевищує більш ніж 15 осіб.

Розробка маршруту повинна відповідати вимогам замовника. Сюди можна віднести одноденні і багато денні екскурсійні маршрути. Які можуть бути, як пішохідними, так і автобусними.

При організації пішохідних маршрутів кілометраж не повинен перевищувати шість кілометрів, а автобусні можуть бути більшими. Пішохідні екскурсії - один з найцікавіших видів туризму. Вони не вимагають великих матеріальних витрат і дають можливість самого детального знайомства з місцевістю, в якій здійснюється подорож. Ефективність пішохідної екскурсії багато в чому залежить від техніки її проведення, зв'язки між методикою і технікою ведення. До техніки ведення екскурсії пред'являється ряд вимог. У їх число входять: знайомство екскурсовода з групою, правильна розстановка групи у об'єкту, вихід екскурсантів з автобуса, проведення пішохідної екскурсії та повернення в автобус (інший транспортний засіб), використання екскурсоводом мікрофону, дотримання часу, відведеного на екскурсію в цілому і розкриття окремих підтем, відповіді на питання екскурсантів тощо.

При проведенні автобусних екскурсій екскурсовод повинен використовувати мікрофон, або гучномовець на подвір'ї, щоб всі екскурсанти змогли почути інформацію, що доносить екскурсовод. Розробка маршруту - складна багатоступінчаста процедура, що вимагає досить високої кваліфікації і є одним з основних елементів технології створення нової екскурсії. При розробці автобусного маршруту слід керуватися «Правилами дорожнього руху», «Статутом автомобільного транспорту», «Правилами перевезення пасажирів» та іншими відомчими нормативами.

При проведенні екскурсії в музеї для великих груп доцільно буде розділити групу на 15 чоловік. Це пов'язано з тим, що приміщення музею

може бути малим і проходити великій групі по маршруту буде не досить зручно.

Розробка групових турів включає такі етапи: вибір пунктів маршруту, ієрархізація цих пунктів, вибір пунктів початку та закінчення маршруту, після чого провадиться розробка схеми маршруту та його оптимізація. Розробка схеми маршруту та його програмне забезпечення є нерозривно пов'язаними паралельними процесами. Розрахунок вартості туру ґрунтується на проведених організаційно-технічних заходах з пошуку партнерів та укладених з ними угод.

Спочатку потрібно визначитися з пунктами на маршруті. Критерієм відбору є атрактивність об'єктів показу для задоволення мети подорожі, можливість забезпечити різноманітність програми перебування в даному населеному пункті, його транспортна доступність та забезпеченість послугами гостинності.

На другий етап – це ієрархізація пунктів маршруту. Потрібно звернути увагу на клас гостинності та транспортну доступність обраних пунктів маршруту. Метою даного етапу є виділення диференціація пунктів маршруту відповідно до мети подорожі з виділенням пунктів дислокації з тривалим програмним забезпеченням та екскурсійних пунктів.

На третьому етапі потрібно вибрати початковий та кінцевий пункт маршруту, який відповідає показникам транспортної доступності, тобто зв'язності з місцем постійного проживання потенційних туристів (зоною дії туроператора), взаємозамінності видів транспорту, типу транспортних засобів [1].

Наприкінці потрібно розробити схему маршруту. Схема маршруту залежить від обраної форми. Маршрут – це напрямок переміщення туриста. За схемою маршрути можуть бути лінійні, кільцеві, радіальні та комбіновані. Вибір пунктів по маршруту узгоджується з програмою відповідно до виду туризму, терміну та класу обслуговування.

Також потрібно дослідити технологію процесу розробки та проведення екскурсій для великих груп. В ході дослідження можна виділити 3 етапи, і на кожному з них визначити об'єкти або процеси, що дозволять визначити якість екскурсійної послуги.

Перший етап – творчий, На цьому етапі зароджується ідея нової екскурсії а також розробка та затвердження її тексту. На даному етапі відбувається підбір маршруту, вивчення об'єкта (об'єктів) показу, збір і обробку інформації по об'єкту (об'єктів), складання індивідуального тексту екскурсії, формування екскурсійного пакету, затвердження маршруту, підготовку контрольного тексту екскурсії і «портфеля екскурсовода», методичну розробку проведення екскурсії, підготовку технологічної карти, проведення контрольного «прогону екскурсії». В результаті даного етапу є затверджений директором фірми текст нової екскурсії, якість якої багато в чому визначається вибраними об'єктами показу, текст екскурсії і повнотою підбору інформації в портфелі екскурсовода.

Другий етап – організаційний. До якого відносять укладення договорів з партнерами (музеями, транспортними підприємствами тощо), розробляється калькуляція туру, розраховується вартості туру, визначення заходів по просуванню і продажу екскурсії. Результатом другого етапу є визначення вартості екскурсії і формування екскурсійної групи. При цьому на якість екскурсійної послуги впливають визначення маршруту екскурсії, транспортних засобів та заходів по просуванню екскурсії.

Третій етап – контактний-інформаційний, він включає пошук екскурсовода який повинен відповідати категорії екскурсантів, знайомство екскурсовода з групою, адаптація тексту для сформованої екскурсійної групи, ознайомлення групи з технікою безпеки на маршруті, передачу інформаційної частина екскурсії, тобто озвучування тексту і показ екскурсійних об'єктів [3].

Визначити враження від екскурсії можна шляхом проведення анкетування екскурсантів, заповнення книги відгуків. Результатом 3 етапу є проведення екскурсії, а об'єктами оцінки якості: екскурсійний розповідь, особистість екскурсовода і враження екскурсанта.

Отже, виходячи з вищесказаного можна зробити наступні висновки. Організація екскурсійного маршруту для великої групи досить довгий і тяжкий процес. Потрібно враховувати той фактор, що з даною категорією досить тяжко працювати, як екскурсоводу, супроводжуючому групи так і водію. Для того, щоб вчасно пройти всі заплановані об'єкти на маршруті потрібно ділити групу, слідити за тим щоб всі учасники пересувалися досить швидко. При розробці маршруту туру туристична фірма повинна враховувати всі потреби екскурсантів.

Список використаних джерел

1. Голубнича С. М. Основи екскурсійної справи. Навчальний посібник. Донецьк: 2013. 156 с.
2. Долженко Г. П. Екскурсійна справа. Навчальний посібник. М.: ІКЦ «МарТ». 2005. 272 с.
3. Ємельянов Б. В. Екскурсоведство. М.: Радянський спорт. 2007. 216 с.
4. Заблоцька Р. О. Світовий ринок послуг : підручник. К.: Знання, 2004. 280 с.
5. Райков Б. Е. Методика и техника экскурсий. Л.: 2004. 124 с.
6. Федорченко В. К. Історія екскурсійної діяльності в Україні. Навчальний посібник. К.: 2014. 166 с.